

ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра «Філософія та соціологія»

ПСИХОЛОГІЯ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
для студентів денної форми навчання

Харків 2009

Плани семінарських занять розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Філософія та соціологія» 25 серпня 2008 року, протокол № 1.

Плани семінарських занять підготовлені відповідно до програми навчальної дисципліни «Психологія» і є складовою частиною навчально-методичного комплексу дисципліни .

Рекомендуються для студентів денної форми навчання.

Укладачі:

старші викладачі З.А.Сивогракова,
Н.В.Алексєєнко

Рецензент

доц. І.Д. Загрійчук

ПСИХОЛОГІЯ

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
для студентів денної форми навчання

Відповідальний за випуск Сивогракова З.А.

Редактор Губарева К.А.

Підписано до друку 06.10.08 р.

Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,25. Обл.-вид.арк. 1,5.

Замовлення № Тираж 200. Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК № 2874 від. 12.06.2007 р.

Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, пл. Фейєрбаха, 7

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

ПСИХОЛОГІЯ

плани семінарських занять для студентів денної форми навчання

Харків 2008

Плани семінарських занять з курсу «Психологія» для студентів денної форми навчання розглянуті та рекомендовані до друку на засіданні кафедри філософії та соціології 25 серпня 2008 р., протокол № 1

Плани семінарських занять підготовлені у відповідності до програми навчальної дисципліни «Психологія» і є складовою частиною навчально-методичного комплексу дисципліни. Рекомендуються для студентів денної форми навчання.

Укладачі:

ст. викл. З.А.Сивогракова,
ст. викл. Н.В.Алексєєнко

Рецензент:

к.ф.н., доц. І.Д. Загрійчук

ВСТУП

Метою викладання курсу є розкриття змісту та взаємозв'язку понять психічного, свідомого та несвідомого в психіці, механізмів мотивації психічної активності, джерел і об'єктивних закономірностей психічного розвитку та особистісного становлення людини, особливостей і механізмів соціально-психологічної взаємодії між людьми, основ соціально-психологічного впливу.

Завданням курсу є вивчення основних досягнень світової та української психології; визначення сутності психічних процесів відчуття, сприйняття, пам'яті, мислення, уяви, мовлення; психічних станів та властивостей особистості людини - потреб, мотивів, волі, емоцій, здібностей; вивчення основних сучасних підходів щодо визначення людини як особистості, процесу її розвитку і становлення; виділення основних аспектів ефективної комунікації, основних соціально-психологічних феноменів соціальної групи, зокрема лідерства; сприяння розвитку у студентів можливостей свідомого керування власними психічними процесами і станами, самосвідомості, реалізації способів ефективної комунікації.

Зміст дисципліни розкривається у темах:

- 1 Предмет психології.
- 2 Історія розвитку психології.
- 3 Когнітивна сфера психіки.
- 4 Афективно-регулятивна сфера психіки.
- 5 Індивідуальні особливості у психіці людини.
- 6 Інтелект і здібності.
- 7 Особистість. Теорії особистості.
- 8 Самосвідомість особистості. Образ-Я. Самооцінка.
- 9 Формування та розвиток особистості.
- 10 Особистість у зрілому віці.
- 11 Психологія спілкування.
- 12 Психологія конфлікту.
- 13 Соціальна психологія. Психологія малих груп.
- 14 Людина і організація.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Самостійна навчально-пізнавальна діяльність є неодмінною умовою якісного оволодіння знаннями та навичками у будь-якій галузі. Психологія – наука, оволодіння основами якої передбачає формування власного свідомого розуміння суті основних її понять, яке формується у результаті аналізу і співставлення основних співіснуючих у сучасній науці підходів щодо їх визначення. Тому важко переоцінити важливість саме самостійних зусиль студентів щодо пошуку такого цілісного наукового розуміння змісту і особливостей суб'єктивних явищ, які складають предмет вивчення психології.

Крім того, саме розуміння психологічних аспектів процесу навчання, якість якого безпосередньо залежить від обсягу і рівня якості самостійних зусиль того, хто навчається, виступає підґрунтям сучасних вимог до організації навчального процесу, закладених у Болонській конвенції, за якою все більше часу у навчальному процесі відводиться самостійній роботі студентів.

До видів діяльності, які складають зміст самостійної роботи студентів, можна віднести підготовку до лекцій і семінарських занять, написання контрольних робіт, рефератів, наукових робіт, підготовку до тестування, заліків та іспитів.

При засвоєнні курсу «Психологія» варто брати до уваги таке: у кожній темі курсу розкривається певна кількість взаємопов'язаних питань, більшість з яких розглядається з точки зору різних авторів, часто в історичному контексті. Це пов'язане з тим, що в психології, як і в більшості особливо гуманітарних наук, не можна виділити одного провідного напрямку, однієї теорії та відповідного підходу, який би поділяли всі (або принаймні більшість) науковці. Тож розглядаючи те чи інше питання з курсу „Психологія”, важливо для себе з'ясувати, чії саме це погляди, з огляду на які підходи саме так вони представлені та розглянуті. Немає остаточно правильного знання, єдиної правильної точки зору або пояснення тих чи інших

психічних явищ. Під різним кутом зору вони можуть виглядати та бути розкриті по-різному.

Починаючи розгляд кожної теми, важливо дотримуватись певної послідовності у діях щодо її засвоєння. По-перше, слухаючи лекцію з відповідного розділу, важливо звернути увагу і, конспектуючи, занотувати основні питання та запропоновані теоретичні підходи до їх розгляду. По-друге, уважно ознайомившись з основним змістом теми за допомогою конспекту і відповідних розділів навчальних посібників, потрібно звернути увагу на виділені основні поняття, підготувати запитання щодо незрозумілого матеріалу до лекції-консультації, семінарського заняття.

Перевірити повноту та цілісність власного розуміння матеріалу з теми можна за допомогою самостійних відповідей на запропоновані запитання для самоперевірки до кожної теми у даних методичних матеріалах. Даючи відповіді, потрібно звернути увагу на те, щоб вони були розгорнутими, повними. Тільки повністю сформульоване в мові, в словах, може бути дійсно зрозумілим і відповідно таким, що запам'ятовується.

При подальшій роботі із засвоєння змісту теми важливо ознайомитись з додатковими матеріалами, посилання на які можна знайти у запропонованій до кожної теми літературі. Особливо важливим це є при підготовці рефератів та доповідей на семінарські заняття.

При самостійній підготовці до семінарських занять варто враховувати, що найбільш дієвим є поетапне оволодіння матеріалом. Спочатку необхідно, ще не заглиблюючись у матеріал, який був викладений на лекції або міститься у навчальних посібниках, згадати все те, що відомо стосовно теми, що вивчається (пам'яті, мислення, емоцій, характеру, темпераменту, особистості, спілкування, психіки тощо).

На другому етапі оволодіння навчальним матеріалом необхідно поєднувати усвідомлення основних термінів та положень теми з їх довільним запам'ятовуванням, чому дуже сприятиме пошук відповідей на запитання для самоперевірки, що дає можливість побачити, наскільки отримані знання є дієвими у застосуванні їх до аналізу реальних психічних явищ і феноменів,

виявити власні психічні та психологічні особливості і шляхи їх вдосконалення.

Тільки на третьому етапі можна переходити до формулювання відповідей на ті питання, які складають план семінарського заняття. Цей процес передбачає відбір матеріалу, визначення його логічної побудови, пошук відповідних прикладів з реального життя, життя своїх знайомих чи власного. При підготовці доповіді необхідно добирати той матеріал, який міг би зацікавити інших студентів, був би корисним для поглиблення або уточнення отриманих знань. Студенти, орієнтовані на творче засвоєння матеріалу, можуть також скласти (або підібрати) завдання у формі проблемних завдань, кросвордів, тестів, ребусів тощо та використати їх при проведенні семінарського заняття.

Підготовка до семінарського заняття може передбачати й іншу логіку і послідовність. На першому етапі підготовки можна сформулювати мету та завдання освоєння матеріалу, а потім шукати відповіді у матеріалах лекції, навчальних посібниках, додатковій літературі. Безумовно така підготовка передбачає наявність ерудиції, високих інтелектуальних якостей у студента, що дозволяє вільно орієнтуватися у матеріалах стосовно теми, яка вивчається. Але і в цьому випадку важливо продумати логіку відповіді на питання семінарського заняття, навести приклади з життя і спробувати відповісти на контрольні запитання та завдання.

При роботі над рефератом чи доповіддю є можливість проявити власну ініціативу та самостійність у підборі літератури, складанні плану роботи та її виконанні. Це необхідно не тільки для розвитку вміння самостійно працювати з книгою, але й для розвитку особистісної психологічної культури, самостійного творчого мислення, мови.

Перш ніж починати писати реферат чи складати тези доповіді, важливо виконати таку роботу:

- 1) підібрати до обраної теми чи питання необхідну літературу та ознайомитись з її змістом;
- 2) продумати та скласти план роботи;

3) поміркувати над змістом та логічністю висунутих у відібраних літературних джерелах положень;

4) зіставити факти, які наводяться у літературі, узагальнити вивчений матеріал відповідно до складеного плану реферату чи доповіді;

5) підготувати для роботи необхідні приклади (тут можуть бути використані як приклади, наведені в літературі, так і спостереження з власного досвіду).

При написанні реферативної роботи необхідно враховувати як її структуру і зміст, так і оформлення. За структурою реферат повинен включати до себе вступ, основну частину і короткі висновки. Оформлення передбачає титульний аркуш, план (зміст) матеріалу теми, список літературних джерел.

Для того щоб підготувати захист реферату, необхідно скласти тези доповіді на основі викладеного в ньому матеріалу.

Доповідь є формою усної відповіді, і саме цим визначаються її особливості. Так само, як і реферативна робота, зміст доповіді має поділятися умовно на три частини: вступ, основну частину, висновки. На відміну від реферату доповідь потрібно складати мовою, придатною для усного повідомлення, тобто більш простою, образною. У доповіді потрібно надати перевагу простим, коротким реченням. Залежно від рівня власної готовності до вільного оперування усною доповіддю при підготовці до такого виду відповіді можна спиратись або на повний конспект доповіді, або на її тези (основні положення, викладені у певній послідовності).

Теми семінарських занять наведені у таблиці 3.

Підготовка до тестування та заліку з курсу «Психологія» передбачає повторення раніше пройденого матеріалу з метою його систематизації і цілісного засвоєння. Доречним при цьому буде звернення до джерел, в яких відповідний матеріал викладений у систематизованій формі (підручники, посібники, методичні рекомендації тощо).

Перелік тем для самостійної роботи з курсу «Психологія» наведено в таблиці 1.

Таким чином, самостійні зусилля студентів щодо усвідомлення суті основних теоретичних положень, спроби застосувати їх до аналізу явищ та подій реального життя, постійна взаємодія з викладачем є умовами ефективного оволодіння матеріалом курсу „Психологія”, адже тільки власні добре організовані зусилля можуть спричинити якісне оволодіння знаннями та досвідом.

Таблиця 1

Назва заняття	Обсяг, год
1 Історія розвитку психології	2
2 Мовлення як когнітивний процес. Зв'язок мови і мислення	2
3 Воля. Структура вольової дії	2
4 Самосвідомість особистості. Образ-Я. Самооцінка	1
5 Особистість у зрілому віці	2
6 Особливості ділового спілкування	2
7 Особливості внутрішньоособистісного конфлікту	1
8 Людина і організація	2
Всього	14

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З КУРСУ „ПСИХОЛОГІЯ”

Метою системи контролю та оцінювання знань студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) є:

- систематизація знань та активне їхнє засвоєння упродовж навчального року;
- подолання елементів суб'єктивізму і випадковості при оцінюванні знань;
- відкритість контролю: ознайомлення студентів на початку вивчення курсу психології з контрольними завданнями, всіма формами контролю і критеріями оцінювання;

- недопущення розбіжностей між завданнями, що виносяться для контролю, і програмою дисципліни;
- підвищення мотивації студентів до систематичної активної роботи впродовж навчального року шляхом застосування накопичувальної системи оцінки знань.

Методи навчання

Лекція – проблемна лекція, лекція з елементами діалогу, лекція-консультація.

Семінарські заняття – спеціалізовані виступи студентів, дискусія, тестування, обговорення у підгрупах, обговорення і вирішення проблемних ситуацій, змагання між двома підгрупами тощо.

Критерії оцінки:

- знання на рівні відтворення та розуміння основних понять, що розкривають психологічну сутність людини, особливості психічних явищ;
- знання та розуміння особливостей психічного та психологічного розвитку;
- ступінь засвоєння теоретичного матеріалу у межах програми дисципліни;
- вміння орієнтуватись у психічних, психологічних і соціально-психологічних феноменах, здійснювати самоаналіз та самооцінку власних психологічних особливостей;
- рівень самостійності психологічного мислення.

Форма навчального контролю – семестровий залік.

Види навчальної роботи студентів і їх оцінка (у балах) наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів за модуль
-----------------------	---------------------------------------

	навчального процесу
Аудиторна робота, всього	до 70
у тому числі	
семінарські заняття	до 60
усні опитування	до 15
письмові опитування	до 20
виступ з рефератом	до 15
поточне тестування	до 5
участь у дискусії, обговоренні	до 5
відвідування лекцій	до 10
Самостійна та індивідуальна робота, всього	до 30
у тому числі	
рівень засвоєння розділів для самостійного вивчення	до 10
домашні індивідуальні завдання	до 5
домашні письмові контрольні роботи	до 10
конкурси, участь в олімпіадах	до 5

Таблиця 3 – Теми семінарських занять

Назва заняття	Обсяг, год
1 Методи психології. Практична психологія	2
2 Розвиток та взаємозв'язок когнітивних процесів	2
3 Мотивація поведінки	2
4 Формування і розвиток темпераменту та характеру	2
5 Розуміння особистості в концепціях різних авторів	2
6 Особистісні зміни в дитячому, підлітковому та юнацькому віці	2
7 Конструктивне спілкування. Соціально-психологічний тренінг	2
8 Стратегії розв'язання міжособистісних конфліктів	2
Всього	16

ТЕМА 1

Методи психології. Практична психологія

План

- 1 Предмет та завдання психології.
- 2 Методи сучасної психології. Спостереження та експеримент.
- 3 Тести та проєктивні методи психологічного дослідження.
- 4 Практична психологія. Її завдання та методи.

Теми доповідей та рефератів

- 1 Психологія в системі наук.
- 2 Спостереження як метод психологічного дослідження.
- 3 Психологічний експеримент: особливості та правила проведення.
- 4 Можливості та обмеження тестів як методу психологічного дослідження.
- 5 Завдання та методи практичної психології.

Питання для самоперевірки

- 1 У чому полягає предмет психології? Як змінювались погляди стосовно предмета психології в історії її розвитку?
- 2 Дайте коротку характеристику поняття психіки. Які основні функції психіки?
- 3 Яка структура сучасної психології? Розкрийте зв'язок психології з іншими галузями науки?
- 4 Які головні вимоги до методів наукової психології?
- 5 Перерахуйте і дайте характеристику основним методам сучасного психологічного дослідження.

Література: [4, 12, 15, 16, 17, 27, 33, 37].

ТЕМА 2

Розвиток та взаємозв'язок когнітивних процесів

План

1 Відчуття, сприйняття, увага – процеси, що складають основу чуттєвого пізнання.

2 Взаємозв'язок мимовільних і довільних когнітивних процесів.

3 Етапи становлення мислення.

4 Фактори, що сприяють ефективному розвитку і функціонуванню когнітивних процесів.

Теми доповідей та рефератів

1 Відчуття – найпростіший психічний процес.

2 Феномен ілюзій сприймання.

3 Закономірності та розвиток пам'яті.

4 Особливості процесу мислення. Етапи розвитку.

5 Увага – динамічна сторона всіх когнітивних процесів.

6 Фантазія і творчість.

7 Взаємозв'язок мови і мислення.

Питання для самоперевірки

1 Що таке відчуття і яке їхнє значення у житті людини? Чим відрізняється відчуття від сприйняття?

2 Охарактеризуйте властивості сприйняття.

3 Дайте характеристику увазі як складовій когнітивній сфері психіки. Які виділяють види уваги?

4 Що таке пам'ять і яке її значення у житті людини? Які є види пам'яті? Яких рекомендацій важливо дотримуватися для того, щоб поліпшити функціонування власної пам'яті?

5 Які особливості мислення як пізнавального процесу? Дайте характеристику основним видам мислення.

6 Що представляє уяву як пізнавальний процес? Які основні форми уяви?

7 Що таке мова? Які основні функції виконує мова?

Література: [26, 27, 28, 33, 35].

ТЕМА 3

Мотивація поведінки

План

- 1 Потреби. Види потреб. Ієрархія потреб за А. Маслоу.
- 2 Мотиви. Види мотивів.
- 3 Мотив та мотивація.
- 4 Зв'язок між мотивацією, пізнавальними, емоційними та вольовими процесами.

Теми доповідей та рефератів

- 1 Теорія ієрархії потреб за А. Маслоу.
- 2 Усвідомлені та неусвідомлені мотиви діяльності.
- 3 Мотивація досягнень.
- 4 Спрямованість особистості.

Питання для самоперевірки

- 1 Охарактеризуйте значення емоцій у житті людини. Назвіть види емоційних переживань та їх особливості.
- 2 Чим відрізняється відображення дійсності в емоціях та почуттях від відображення у пізнавальних процесах?
- 3 Що таке стрес? Позитивна роль стресу. Назвіть шляхи попередження стресу.
- 4 Що таке воля і яка її роль у регуляції поведінки та діяльності? Охарактеризуйте основні етапи вольової дії.
- 5 У чому полягає відмінність довільної дії від мимовільної?
- 6 Назвіть та охарактеризуйте основні вольові якості особистості.
- 7 Що таке потреба? Які види потреб ви знаєте?

8 Що таке мотив, мотивація? Які основні види мотивів ви знаєте?

Література: [1, 3, 4, 10, 30, 32, 33].

ТЕМА 4

Формування і розвиток темпераменту та характеру

План

1 Темперамент та діяльність. Індивідуальний стиль діяльності.

2 Характер. Типології характерів.

3 Формування характеру.

Теми доповідей та рефератів

1 Темперамент. Типологія темпераменту І.П. Павлова.

2 Конституційна теорія темпераменту Е. Кречмера та У. Шелдона.

3 Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності.

4 Акцентуації характеру в концепції К. Леонгарда.

5 Теорія соціальних характерів Е.Фромма.

Питання для самоперевірки

1 Що таке темперамент? Які типи темпераменту ви знаєте?

2 Назвіть існуючі теорії темпераменту. Який підхід домінує зараз?

3 Яким чином пов'язані між собою особливості темпераменту та характеру?

4 Що таке характер? Структура характеру.

5 Соціальний характер. Типи соціального характеру за Е. Фроммом.

6 Розкрийте зміст поняття “акцентуації характеру”. Які типи акцентуацій ви знаєте?

7 Що таке здібності? Види здібностей. Що є природною передумовою виникнення здібностей?

8 Що впливає на розвиток здібностей? Що є головною умовою розвитку здібностей?

Література: [8, 9, 10, 18, 24, 27, 30, 33].

ТЕМА 5

Розуміння особистості в концепціях різних авторів

План

- 1 Розуміння особистості в концепції Зігмунда Фрейда.
- 2 Погляди на природу особистості та рушійні сили її розвитку в теорії соціального наочіння.
- 3 Спільне та відмінне щодо природи особистості в концепціях фрейдизму та неофрейдизму.
- 4 Підхід до розуміння особистості в гуманістичній психології.
- 5 Розуміння особистості у вітчизняній психології.

Теми доповідей та рефератів

- 1 Модель особистості в концепції Зігмунда Фрейда.
- 2 Гуманістична теорія особистості К. Роджерса
- 3 Теорія самоактуалізованої особистості А. Маслоу.
- 4 Розуміння особистості в концепціях неофрейдизму (А. Адлер, К.Г. Юнг).
- 5 Розуміння природи особистості в теорії соціального наочіння А. Бандури.

Питання для самоперевірки

- 1 Чи будь-яку людину можна назвати особистістю? Аргументуйте відповідь.
- 2 Якою є структура особистості з точки зору психоаналітичного підходу до розуміння особистості?
- 3 Якій психологічній концепції притаманне розуміння особистості як людини реагуючої? Обґрунтуйте відповідь.

4 Які основні відмінності у поглядах на причини людської поведінки у представників психоаналізу (З.Фрейд) та неофрейдизму?

5 Що означає бути особистістю, що самоактуалізується? Чим така особистість відрізняється від усіх інших? Що заважає сучасній людині досягти самоактуалізації?

6 Що таке Я-концепція особистості? Яке значення, на вашу думку, має Я-концепція для досягнення успіху в особистій та діловій сферах?

Література: [13, 20, 21, 22, 29, 32, 33, 34].

ТЕМА 6

Особистісні зміни в дитячому, підлітковому та юнацькому віці

План

1 Поняття та роль „зони найближчого розвитку” Л.С.Виготського.

2 Вікові особливості віку немовляти та раннього дитинства.

3 Характерні особливості розвитку особистості в дошкільному та молодшому шкільному віці.

4 Підліткова криза.

5 Основні завдання розвитку особистості в період юності.

Теми доповідей та рефератів

1 Розвиток самосвідомості.

2 Рушійні сили розвитку особистості з точки зору різних теорій.

3 Періодизація розвитку особистості Е.Еріксона. Умови успішного розвитку.

4 Розвиток особистості як зміна провідних діяльностей в теорії Д.Б.Ельконіна.

5 Кризові періоди розвитку. Причини та роль у процесі розвитку.

Питання для самоперевірки

- 1 Розкрийте поняття „психологічний вік”.
- 2 Дайте порівняльну характеристику біогенетичному і соціогенетичному підходам у розумінні розвитку особистості людини.
- 3 Охарактеризуйте поняття „зона найближчого розвитку”.
- 4 Чим характерні кризові періоди розвитку з погляду Л.С.Виготського?
- 5 Що є рушійними силами розвитку особистості людини з погляду теорії класичного психоаналізу З.Фрейда?
- 6 Які основні етапи онтогенетичного розвитку людини за Е.Еріксоном?
- 7 Які основні новоутворення періоду дитинства з погляду сучасної психології?
- 8 Чим характерний період підліткового віку? Чому його ще називають перехідним періодом?

Література: [22, 23, 25, 26, 27, 33].

Тема 7

Конструктивне спілкування. Соціально-психологічний тренінг

План

- 1 Спілкування. Складові спілкування.
- 2 Особливості конструктивного спілкування.
- 3 Закономірності впливу у спілкуванні.
- 4 Розвиток комунікативних навичок. Соціально-психологічний тренінг.

Теми доповідей та рефератів

- 1 Бар'єри у спілкуванні та їх подолання.
- 2 Маніпуляції у спілкуванні.
- 3 Вплив. Протистояння впливу.
- 4 Спілкування та його значення для розвитку особистості.
- 5 Особливості та правила конструктивного спілкування.

Запитання для самоперевірки

- 1 Яку роль відіграє спілкування у суспільному житті?
- 2 Дайте характеристику вербальній та невербальній комунікації. У чому виявляється культура невербального спілкування?
- 3 Розкрийте зміст різних видів впливу як складової спілкування.
- 4 У чому полягає закономірність впливу „соціального доказу”, „обов’язку та послідовності”?
- 5 Яким є механізм ідентифікації при сприйманні іншої людини?
- 6 Як відбувається процес стереотипізації у пізнанні людини людиною?
- 7 Розкрийте зміст ефектів „ореолу” та новини у процесі взаєморозуміння?
- 8 Якими є умови конструктивного спілкування?

Література: [2, 5, 14, 25, 26, 27, 33, 36].

ТЕМА 8

Стратегії розв’язання міжособистісних конфліктів

План

- 1 Міжособистісні конфлікти. Їх види та динаміка.
- 2 Причини виникнення міжособистісних конфліктів.
- 3 Стратегії поведінки в конфліктній ситуації.
- 4 Конструктивне розв’язання конфліктів.

Теми доповідей та рефератів

- 1 Міжособистісні конфлікти та причини їх виникнення.
- 2 Стратегії та тактики поведінки в конфліктній ситуації.
- 3 Методи конструктивного розв’язання конфліктів.

Питання для самоперевірки

- 1 Що таке конфлікт? Типи конфліктів.
- 2 Фази розвитку конфлікту.
- 3 Причини виникнення конфліктів у процесі міжособистісного спілкування.
- 4 Які ви знаєте основні тактики розв'язання конфліктів (за Томасом та Кілменом)? Дайте їх характеристику.
- 5 Які методи конструктивного розв'язання конфліктів ви знаєте?

Література: [4, 6, 7, 11, 19, 31, 32, 33].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности. – М.: Мысль, 1976. – 158 с.
- 2 Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы. – М., 1988.
- 3 Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека. – М.: Изд-во МГУ, 1990.
- 4 Грановская Р.М. Элементы практической психологии. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1988. – 564 с.
- 5 Григорьева Т.Г., Линская Л.В., Усольцева Т.П. Основы конструктивного общения. – Новосибирск, 1999.
- 6 Гришина Н.В. Психология конфликта. – С.Пб.: Питер, 2002. – 464 с.
- 7 Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі. – К.: Лібра, 1999. – 270 с.
- 8 Левитов Н.Д. Психология характера. – М.: Просвещение, 1969. – 424 с.
- 9 Леонгард К. Акцентуированные личности. – К.: Вища школа., 1989. – 374 с.
- 10 Масименко С.Д., Соловієнко В.Ф. Загальна психологія: Навч. посібник. – 2-е вид. – К.: МАУП, 2001. – 255 с.
- 11 Морозов А.В. Деловая психология: Курс лекций. – С.Пб.: Союз, 2000. – 571 с.
- 12 Немов Р.С. Психология. – М., 1997.
- 13 Немов Р.С. Психология: Учебник для студ. высш. пед. заведений: В 3-х кн. Кн. 1: Общие основы психологии. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 688 с.
- 14 Панкратов В.Н. Манипуляции в общении и их нейтрализация. – М., 2001.
- 15 Петровский А.В. Популярныe беседы о психологии. – М., 1983.
- 16 Платонов К.К. Занимательная психология. – М., 1986.
- 17 Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А.А.Крылова, С.А.Маничева. – С.Пб., 2002.
- 18 Психология индивидуальных различий. Тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – М.: МГУ, 1982. – 319 с.

- 19 Психология и этика делового общения. – М.: ЮНИТИ, 2001. – 327 с.
- 20 Психология личности в трудах зарубежных психологов: Хрестоматия / Сост. А.А. Реан. – С.Пб.: Питер, 2000. – 375 с.
- 21 Психология личности в трудах отечественных психологов: Хрестоматия /Сост. Л.В. Куликов. – С.Пб.: Питер, 2000. – 320 с.
- 22 Психология личности. Тексты /Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 287 с.
- 23 Психология. Словарь /Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – М., 1990.
- 24 Психологія: Підручник / За ред. Ю.Л. Трофімова. – 3-є вид. – К.: Либідь, 1994. – 558 с.
- 25 Психологія: Підручник /За ред. Ю.Л.Трофімова. – К., 2001.
- 26 Психология: Учебник для технических вузов /Под ред. В.Н.Дружинина. – С.Пб., 2000.
- 27 Радугин А.А. Психология. – М., 2001.
- 28 Рогов Е.И. Психология познания. – М.: ВЛАДОС, 1998.
- 29 Рувинский Л.И. Самовоспитание личности. – М.: Мысль, 1984.
- 30 Рувинский Л.И. Самовоспитание чувств, интеллекта, воли. – М.: Знание, 1983. – 160 с.
- 31 Скотт Д.Г. Конфликты и пути их преодоления. – К.: Внешторгиздат, 1991. – 192 с.
- 32 Статінова Н.П., Сень Г.П. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. – К.: КНТЕУ, 2002. – 346 с.
- 33 Столяренко Л.Д., Столяренко В.Е. Психология и педагогика для технических вузов. – Ростов н/Д: Фенікс, 2001. – 512 с.
- 34 Холл К.С., Линдсей Г. Теории личности. – М.: Апрель-Пресс, 1999. – 560 с.
- 35 Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления /Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.В. Петухова. – М., 1981.
- 36 Чалдини Р. Психология влияния. – М., 1998.
- 37 Ярошевский М.Г. История психологии. – М., 1985.

